

“Minds: Human and Divine – Explorations at the Interface of Philosophy of Mind and Philosophy of Religion.”

Medzinárodná konferencia. Hochschule für Philosophie.
Mníchov 6. – 9. augusta 2012

V dňoch 6. až 9. augusta 2012 sa v prekrásnom prostredí exercičného domu v zámku Fürstenried v Mníchove uskutočnila medzinárodná filozofická konferencia na tému „Mysle: ľudská a božská“ s podtitulom vyjadrujúcim, že ide o skúmania na rozhraní filozofie mysle a filozofie náboženstva. Konferenciu organizovala jezuitská Vysoká škola filozofie (Hochschule für Philosophie) v Mníchove a hlavným organizátorom bol Godehard Brüntrup SJ. Pozvaní boli známi odborníci na tieto filozofické disciplíny. Konferenciu predchádzala dvojtýždňová letná škola na rovnakú tému pre doktorandov a postdoktorandov. Zvolená téma je veľmi aktuálna, keďže sa naliehavo vyžaduje hlbšie rozpracovanie prirodzenosti mentálnej príčinnosti a tiež možnosti aplikovať ju na Božiu myseľ. Z tohto dôvodu sa očakávajú aj ďalšie konferencie a publikácie na túto tému.

Program konferencie bol rozdelený do tematických blokov. Prvý deň bol venovaný príspevkom na tému Božieho poznania. Nad vzťahom vševedúcnosti, ľudskej slobody i závislosti sa zamýšľal John M. Fischer z University Riverside v USA. Christina Schneiderová sa zamerala na konateľskú príčinnosť ako paradigmu pre Božie bezčasové poznávanie udalostí prebiehajúcich v čase. Ďalšie dva príspevky boli o Božom predpoznaní. Christoph Jäger z Univerzity v Innsbrucku riešil problém, či molinizmus predpokladá teologický kompatibilizmus, a Patrick Todd z tej istej inštitúcie uvažoval nad tým, ako sa možno vyhnúť teologickému fatalizmu.

Utorkový dopoludňajší blok prednášok bol zameraný na Božie vedomie. Profesor teológie Thomas Schärfl z Augsburgskej univerzity predstavil argument z ľudského vedomia a Božieho vedomia. David Hunt z Whittier College hovoril o modeli tzv. rozšírenej Božej mysle pri boethiovskom pojme Boha. Možnostiam Božieho poznávania druhých myslí sa venoval Daniel O'Brien z Oxfordskej univerzity. Boh nepozná len našu ľudskú esenciu, ale poznáva aj naše myšlienky a pohľad na veci, čo spôsobuje ťažkosti v tradičnom vysvetlení pojmu Boha a človeka. V súvislosti s takýmto dokonalým Božím poznaním človeka sa vynára problém, ako sa môže medzi nimi odvíjať osobný vzťah. Popoludňajší blok bol venovaný témam súvisiacim so vzťahom Boha ku svetu. „Panteizmus a holistický panpsychizmus“ bol názov príspevku Yujina Nagasawu z Univerzity v Birminghame. Benedikt Göcke z Oxfordu sa zasa zamerl na panenteistický vzťah Boha ku svetu.

Na tretí deň konferencie sa pozornosť viac presunula k témam filozofie mysle v blokoch o božskom a ľudskom „ja“ a o možnostiach ich príčinného pôsobenia. Prorektor Stredoeurópskej univerzity v Budapešti Howard Robinson predstavil svoj „trojičný“ model „ja“. Godehard Brüntrop, profesor metafyziky a filozofie mysle, sa zasa zamerail na možnosti spolupráce medzi teológmi a filozofmi a na príkladoch teologických koncepcií Karla Rahnera a Wolfhrta Pannenbergu ukázal, aké dôležité a zároveň náročné je nájsť presné filozofické vymedzenie určitých pojmov používaných v teológii. Andrew Pinset z Teologickej fakulty Oxfordskej univerzity hovoril o morálnom vnímaní istých skutočností na základe prepojenia s druhou osobou. Boh pripúšťa, aby človek mal k nemu vzťah ako ku druhej osobe, osobnému „ty“, čo zohráva kľúčovú úlohu nielen v náboženstve a pri chápaní Trojice, ale aj v našom morálnom usudzovaní. V popoludňajšom bloku Uwe Meixner z Augsburgu predstavil pozoruhodný argument v prospech existencie prvej príčiny Veľkého tresku, ktorá musí byť osobná a slobodná a pripúšťa aj ľudskú slobodu. William Jaworski vo svojom príspevku zapálene obhajoval hylemorfizmus, založený na štruktúrálnej jednote človeka. Podľa tejto koncepcie neexistuje oddelená duchovná a materiálna skutočnosť. Jednotlivé vedy – napríklad neurológia či filozofia mysle – skúmajú vždy tú istú realitu (napr. schopnosť človeka myslieť), len z iného uhla pohľadu.

Posledný deň prednášok bol venovaný kľúčovému problému najmä v dualistických teóriách, a to vzťahu mysle a tela. Teóriu tzv. integrálneho dualizmu na báze funkcionálnej jednoty obhajoval sympatický Charles Taliaferro z Olaf College v USA. Tim O'Connor z Indiana University rozlíšil rôzne druhy emergencie a aplikoval ich na emergujúcu slobodu a morálnu zodpovednosť človeka. Bližšie sa pristavil aj pri posmrtnnej existencii a zmŕtvychvstaní. Dean Zimmerman z Rutgers University sa zamýšľal nad staronovým problémom vzkriesenia tela a s tým spojeným rébusom kanibalizmu, pričom sa sústredil najmä na rôzne možnosti materialistického chápania vzkriesenia tela.

Najväčším prínosom účasti na tejto vedecky hodnotnej konferencii bola možnosť oboznámiť sa s najnovšími problémami a stavom výskumu rozličných tém na rozhraní filozofie mysle a filozofie náboženstva. Žiaľ, okrem Pinseta a Schärtla sa nenašli ďalší teológovia, ktorí by boli schopní vyjadriť sa k týmto problémom z teologickej perspektívy. A na škodu je aj malá účasť filozofov z iných krajín, lebo okrem filozofov z Nemecka a USA sa na konferencii zúčastnila len skupina z rakúskeho Innsbrucku, dvaja Slováci a jeden účastník z Chorvátska.

Ing. Mgr. Mária Spišiaková
Teologická fakulta Trnavskej univerzity
Kostolná 1, P. O. Box 173
814 99 Bratislava
e-mail: spisiakova@kbs.sk